[2025] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 190 : 2025 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ.

ਬਰਨਾਰਡ ਫਰਾਂਸਿਸ ਜੋਸਫ ਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਕਰਨਾਟਕ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2025 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 17)

02 ਜਨਵਰੀ 2025

[ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ* ਅਤੇ ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 22 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਨਾ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਆਰਟੀਕਲ 300-ਏ - ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 - ਕਰਨਾਟਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਕਾਸ ਐਕਟ, 1966 - 1995 ਤੋਂ 1997 ਤੱਕ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਥਾਵਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ - 29.01.2003 ਨੂੰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 (ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 (ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕੋਈ ਇਨਾਮ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - 22.04.2019 ਨੂੰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ.) ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਇੱਕ ਇਨਾਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 22.04.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਬਦਲਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ:

ਆਯੋਜਿਤ : ਆਪੀਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਪਲਾਟ ਖਰੀਦੇ ਸਨ - ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਹ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

---

* ਲੇਖਕ

ਬਰਨਾਰਡ ਫਰਾਂਸਿਸ ਜੋਸਫ ਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ

ਕਰਨਾਟਕ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ 22 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁਣ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹੀ - ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਲਈ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਰਾਜ / ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਸਤ ਰਵੱਈਏ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਸਨ - ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾ 22.04.2019 ਨੂੰ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਦੁਆਰਾ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਲ 2011 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਐਸਐਲਏਓ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ ਨੂੰ 2011 ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਨਿਆਂਪੂਰਨ ਸੀ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸਐਲਏਓ ਕੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸ ਲਈ - ਜੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ / ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ ਕੋਲ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰੇ, ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਐਕਟ, 2013 ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਖਰਚਾ ਆਵੇਗਾ - ਇਸ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਨੂੰ 22.04.2019 ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ 1894 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭ। [ਪਾਰਸ 49, 50, 54, 55, 57]

ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ - ਮੁਆਵਜ਼ਾ - ਪੈਸੇ ਦੀ ਕੀਮਤ - ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਵੰਡ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੈਸਾ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਪੈਸਾ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ - ਪੈਸੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਇਸ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਮਹਿੰਗਾਈ ਕਾਰਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਘਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 2003 ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਾਲ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਸਨ ਉਹ 2025 ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ - ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਤੁਰੰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 48]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਰਾਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, 1993 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 315: [1993] ਪੂਰਕ 2 ਐਸਸੀਆਰ 558: **(1994) 1 ਐਸਸੀਸੀ 44;** *ਵਿਦਿਆ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ,* 2020 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 23: [2020] 1 ਐਸਸੀਆਰ 749: **(2020) 2 ਐਸਸੀਸੀ 569;** *ਅਲਟਰਾ-ਟੈਕ ਸੀਮੈਂਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮਸਤ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ,* *2024 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 709: [2024] 9 ਐਸਸੀਆਰ 443:* **2024 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ 2598 - ਭਰੋਸੇਯੋਗ.**

ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਾਵਰ-ਆਫ-ਅਟਾਰਨੀ ਧਾਰਕ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਰਾਹੀਂ, *2012 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 503: [2012] 13 ਐਸਸੀਆਰ 29 : (2013) 1 ਐਸਸੀਸੀ 353;* *ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਸੜਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ,* *2003 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 137: [2003] 2 ਐਸਸੀਆਰ 530* : ***(2003) 4 ਐਸਸੀਸੀ 200;*** *ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਬਰਨਗੋਰ ਜੂਟ ਫੈਕਟਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ,* *2005 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 585: [2005] ਪੂਰਕ 5 ਐਸਸੀਆਰ 421* : ***(2005) 13 ਐਸਸੀਸੀ 477;*** *ਹਾਜੀ ਸਈਦ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ* ***(2001) 9 ਐਸਸੀਸੀ 513;*** *ਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੈਡੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਿਪਟੀ ਕਲੈਕਟਰ, ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਯੂਨਿਟ 2, ਐਲਐਮਡੀ ਕਰੀਮਨਗਰ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼,* *1988 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 265: [1988] ਪੂਰਕ 2 ਐਸਸੀਆਰ 853*: ***(1988) 4 ਐਸਸੀਸੀ 163 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.***

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਕਰਨਾਟਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਕਾਸ ਐਕਟ, 1966; ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2013; ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ 1894; ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਐਕਟ, 1956; ਸੰਵਿਧਾਨ (44ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1978; ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ[ਸੋਧੋ]

ਕੀਵਰਡਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ; ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ; ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ; ਮੁੱਢਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ; ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ; ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ; ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਘਾਟ; ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵੰਡ; ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ; ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਬਦਲਣਾ; ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ; ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ।

ਬਰਨਾਰਡ ਫਰਾਂਸਿਸ ਜੋਸਫ ਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ

ਕਰਨਾਟਕ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੇਸ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2025 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 17

2022 ਦੇ ਡਬਲਯੂਏ ਨੰਬਰ 678 ਵਿੱਚ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਿਖੇ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 22.11.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਆਰ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਧੁਲੀ ਵੈਂਟਕਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਨਾਡਕਰਨੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼ਰਨਗੌੜਾ ਪਾਟਿਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਪ੍ਰੀਤਾ ਪਾਟਿਲ, ਜੋਤਿਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਐਸਐਸ ਰੇਬੇਲੋ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਪਤੀ ਆਰੀਆ, ਅਰਜੁ ਪਾਲ, ਵਿਦੁਰ ਨਾਇਰ (ਮੈਸਰਜ਼ ਐਸ-ਲੀਗਲ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਲਈ), ਵੀਐਨ ਰਘੂਪਤੀ, ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਸ਼ਰਮਾ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਐਸਜੇ ਅਮਿਥ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਾਨੀ ਵਿਆਸ, ਪ੍ਰਖਰ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਿਖੇ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 2022 ਦੀ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 678 (ਐਲਏ-ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ) ਵਿੱਚ 22 ਨਵੰਬਰ 2022 ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ 2021 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1627 ਵਿੱਚ 18 ਅਪ੍ਰੈਲ 2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ।

ਤੱਥ:

3. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

3.1. 1995 ਤੋਂ 1997 ਤੱਕ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੋਟੀਗੇਰੇ ਪਿੰਡ, ਉੱਤਰਾਹਾਲੀ ਹੋਬਲੀ, ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਦੱਖਣੀ ਤਾਲੁਕ, ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਖੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸਾਈਟਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਸਾਈਟਾਂ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ।

3.2. 3 ਅਪ੍ਰੈਲ 1997 ਨੂੰ, ਕਰਨਾਟਕ ਸਰਕਾਰ (ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1) ਅਤੇ ਨੰਦੀ ਇਨਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਕੋਰੀਡੋਰ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਐਨਆਈਸੀਈ") (ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6) ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਫਰੇਮਵਰਕ ਸਮਝੌਤਾ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਬੈਂਗਲੁਰੂ-ਮੈਸੂਰੂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਗਲਿਆਰਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ" ਜਾਂ "ਬੀਐਮਆਈਸੀਪੀ") ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਕੋਰੀਡੋਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਐਫ.ਡਬਲਯੂ.ਏ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 13,237 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 6,956 ਏਕੜ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 20,193 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਬੀਐਮਆਈਸੀਪੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 (ਐਨਆਈਸੀਈ) ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਅਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

3.3. 14 ਅਕਤੂਬਰ 1998 ਨੂੰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ") (ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2) ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ।

3.4. 29 ਜਨਵਰੀ 2003 ਨੂੰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 (ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਕਰਨਾਟਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਕਾਸ ਐਕਟ, 1966 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਕੇਆਈਏਡੀ ਐਕਟ") ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਬੀਐਮਆਈਸੀਪੀ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇ.ਆਈ.ਏ.ਡੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

3.5. 5 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਨੂੰ, ਮੁੱਢਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅੰਤਿਮ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ (ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3) ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3.6. 22 ਨਵੰਬਰ, 2005 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 (ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 (ਐਨਆਈਸੀਈ) ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਕੰਪਨੀ ਨੰਦੀ ਆਰਥਿਕ ਕੋਰੀਡੋਰ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ (ਐਨਈਸੀਈ) (ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 7) ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕੋਈ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3.7. 2009-10 ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਆਕਾਰ ਦੀਆਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਥਾਵਾਂ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

3.8. 15 ਜੂਨ, 2011 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਲਪਕ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬੈਚ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਜ਼ਾਦੀ

ਜੇ ਕੋਈ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਭਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

3.9. 12 ਫਰਵਰੀ, 2016 ਨੂੰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 15 ਜੂਨ, 2011 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਸਰਕਾਰ, ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ ਅਤੇ ਐਨਆਈਸੀਈ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਸੌਂਪੀ ਕਿ ਉਹ ਐਫਡਬਲਯੂਏ ਤਹਿਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਕਲਪਕ ਥਾਵਾਂ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਅਲਾਟ ਕਰਨ।

3.10. ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ 2016 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 49812-49863 (ਐਲਏ-ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ) ਵਜੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ ਨੂੰ 12 ਫਰਵਰੀ 2016 ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ

3.11. 24 ਮਾਰਚ, 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

3.12. ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ 24 ਮਾਰਚ, 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ 2018 ਦੇ ਸੀ.ਸੀ.ਸੀ ਨੰਬਰ 2434 ਅਤੇ 2019 ਦੇ ਸੀ.ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 18-65 ਵਜੋਂ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

3.13. ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ-1, ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ (ਬੀਐਮਆਈਸੀਪੀ), ਬੈਂਗਲੁਰੂ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਐਸਐਲਏਓ") (ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 4) ਨੇ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2019 ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਇੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 4 ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ 29 ਜਨਵਰੀ 2003 ਤੋਂ ਸਾਲ 2011 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਕਤ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਇਨਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ 11 ਏਕੜ 1.25 ਗੁੰਟਾ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ 32,69,45,789/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

3.14. 22 ਅਪਰੈਲ 2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪਾਲਣਾ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 27 ਨਵੰਬਰ 2019 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ।

3.15. 19 ਜੂਨ 2019 ਨੂੰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਅਤੇ 7 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 2019 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 26085 ਅਤੇ 2019 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 31407 ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਸਮਰਥਕ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਦੇ ਇਨਾਮ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

3.16. 5 ਜਨਵਰੀ 2021 ਨੂੰ, ਸਾਬਕਾ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 1 ਜੂਨ 2021 ਨੂੰ 2021 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 1627 ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਠੋਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਾਲ 2003 ਵਿੱਚ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ 18 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

3.17. 18 ਅਪ੍ਰੈਲ 2022 ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਿਖੇ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 4 (ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ.) ਦੁਆਰਾ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਚੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਖਰਕਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

3.18. ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 2022 (ਐਲਏ-ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ) ਦੇ ਡਬਲਯੂਏ ਨੰਬਰ 678 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 22 ਨਵੰਬਰ 2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

4. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਅਤੇ 7 ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਤਮਾਰਾਮ ਐਨਐਸ ਨਾਡਕਰਨੀ, ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਵਿਸ਼ਕਰ ਸਿੰਘਵੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 5 ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਸ਼ਰਮਾ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ:

5. ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦਰਚੂੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। **ਰਾਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ [1] ਅਤੇ ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ [2] ਦੁਆਰਾ ਪਾਵਰ-ਆਫ-ਅਟਾਰਨੀ ਹੋਲਡਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਲ ਕੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਐਕਟ, 2013 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "2013 ਐਲਏ ਐਕਟ") ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਆਈਏਡੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ,

---

1 1993 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 315: [1993] ਪੂਰਕ 2 ਐਸਸੀਆਰ 558: (1994) 1 ਐਸਸੀਸੀ 44

2 2012 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 503: [2012] 13 ਐਸਸੀਆਰ 29: (2013) 1 ਐਸਸੀਸੀ 353

ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ 1894 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "1894 ਐਲਏ ਐਕਟ") ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੁਤਾਤੀ ਮੁਟਾਂਡੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਸੜਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

6. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਅਤੇ 7 ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਡਕਰਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2009 ਅਤੇ 2012 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 (ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ) ਨੂੰ ਕਈ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਨਾਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ 2015 ਵਿੱਚ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਕੋਈ ਇਨਾਮ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵਾਧੂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਜਾਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਮਿਤੀ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 (ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ) ਕੋਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ 'ਤੇ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਬਾਰਾਂਗੋਰ ਜੂਟ ਫੈਕਟਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ [4] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਰੀਖ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਸਿਰਫ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਲੱਭ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2013 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵਾਂ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਜਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ / ਐਸਐਲਏਓ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਸਾਲ 2021 ਵਿੱਚ ਹੀ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ।

7. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੰਘਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਅਟਕਲਾਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਜੇ ਤੱਕ ਚੱਲ ਰਹੀ ਇਨਾਮ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਲਬਧ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

---

3 2003 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 137: [2003] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 530: (2003) 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 200

4 2005 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 585: [2005] ਪੂਰਕ 5 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 421: (2005) 13 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 477

ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਐਸਐਲਏਓ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਹੈ।

8. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 5 ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਸ਼ਰਮਾ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ ਨੇ ਮਿਤੀ ਬਦਲਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਏ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਵੇਂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਐਸਐਲਏਓ ਨੇ ਹੁਣ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ ਨਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ:

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਧਾਰਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 2021 (ਐਲਏ-ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ) ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 1627 ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ:

> "ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੇ:
>
> **ਏ**. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 4 ਦੁਆਰਾ 22.04.2019 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰੋ। ਐੱਲਏਕਯੂ, ਐੱਸਆਰ/39 (26 ਬੀ., 10, 13, 14)/1998-99, 39 (30, 31, 37, 38, 40)/2002-03 ਐਸ. ਐਲ. ਏ. ਓ. -1, ਐਨੇਕਚਰ – ਏ ਵਿਖੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;
>
> **ਬੀ**. ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ (ਏ) ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ

ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ;

(ਸੀ) ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਰਾਹਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮਝੇ।

10. ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਅਤੇ 7 (ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਰਥਕ) ਨੇ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। 18 ਅਪ੍ਰੈਲ 2022 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 2019 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 26085 ਅਤੇ 2019 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 31407 ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਿੰਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ, 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ, ਵੈਧਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਮ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

11. 22 ਅਪਰੈਲ 2019 ਦੇ ਇਨਾਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ:

"14. ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ:

ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 (1) ਤਹਿਤ 29/01/2003 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਕਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਮਤ 2,90,532/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਅਤੇ ਗਾਈਡੈਂਸ ਮੁੱਲ 6.00 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਗਾਈਡੈਂਸ ਮੁੱਲ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਭੱਤਿਆਂ ਸਮੇਤ 6.00 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦਰ ਅਸਲ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਪਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 05/07/2018 ਨੂੰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ.

ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਨੰ. ਕੇ. ਆਈ. ਏ. ਡੀ. ਬੀ./ਸੀ. ਈ. ਓ. ਅਤੇ ਈ. ਐਮ. /16/2019-20 ਮਿਤੀ 16/04/2019। ਉਕਤ ਪੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਰਾਏ ਵੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਐਵਾਰਡ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਫਤਰੀ ਪੱਤਰ ਨੰ. ਕੇ.ਆਈ.ਏ.ਡੀ.ਬੀ./ਬੀ.ਐਮ.ਆਈ.ਸੀ.ਪੀ./ਐਲ.ਏ.ਕਿਊ (1)/ਜੀ.ਆਈ./01/2019-20 ਮਿਤੀ 22/04/2019 ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕੇ.ਆਈ.ਏ.ਡੀ.ਬੀ (ਬੀ.ਐਮ.ਆਈ.ਸੀ.ਪੀ.) ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਰਨਾਰਡ ਫਰਾਂਸਿਸ ਜੋਸਫ ਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ

ਕਰਨਾਟਕ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

22/04/2019 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਪੱਤਰ,ਨੰ.ਕੇ.ਆਈ.ਏ.ਡੀ.ਬੀ./ਬੀ.ਐਮ.ਆਈ.ਸੀ.ਪੀ./ਐਲ.ਏ.ਕਿਊ./ਸੀ.ਆਰ./31/2013-14 ਮਿਤੀ 22/04/2019, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਰ/ਇਨਾਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬੀ.ਐਮ.ਆਈ.ਸੀ.ਪੀ ਸਕੀਮ ਲਈ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ ਵੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਫੈਸਲਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨਾਮ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਏ ਮਿਤੀ 16/04/2019 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ:

> **"ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕੋਲ ਇਨਾਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।**

ਮੌਜੂਦਾ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਰਕੀਟ ਰੇਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਰਕੀਟ ਰੇਟ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਢਲਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਅੰਤਿਮ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਦਾਅਵੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਦਾਅਵੇ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ। ਆਦੇਸ਼ ਮਾਰਕੀਟ ਰੇਟ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1. ਸੀਏ ਨੰਬਰ 7015-7018/2005 (ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਬਾਰਾਂਗੋਰ ਜੂਟ ਫੈਕਟਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ)

2. ਐਸਐਲਪੀ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1787473/2004 (ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਓਂਕਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਟੇਲ ਰਾਜ) ਸੀਏ ਨੰਬਰ 965/1979

3. ਸੀਏ ਨੰਬਰ 3325/1984, 2185-87/1980, 2381/1980, ਐਸਐਲਪੀ ਨੰਬਰ 12352-53/1984,

10572-74/1984 ਅਤੇ ਹੋਰ (ਗੌਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਗੌੜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ)

4. ਸੀਏ ਨੰਬਰ 2739/2000 ਨੰਬਰ 2737/2000, 2738/2000, 2736/2000 ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 62/1999 (ਹਾਜੀ ਸਈਦ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ)

ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁੱਢਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਬਦਲਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ 05/04/2004, 22/11/2005 ਅਤੇ 25/11/2005 ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੇ 2011 ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਨਾਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਅਸਲ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੁੱਢਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸਾਲ 2011 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਕਤ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਇਨਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

12. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਦੇਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੇ.ਆਈ.ਏ.ਡੀ.ਬੀ. ਨੇ ਇਹ ਰਾਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਬੀ.ਐਮ.ਆਈ.ਸੀ.ਪੀ.) ਅਤੇ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਨੂੰ, ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਬੀ.ਐਮ.ਆਈ.ਸੀ.ਪੀ.) ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਨਵੇਂ ਇਨਾਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ 3 ਨਵੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ। ਉਕਤ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ ਦੇ ਸੀਈਓ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਬੀਐਮਆਈਸੀਪੀ) ਅਤੇ ਐਸਐਲਏਓ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

13. ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਰਾਏ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਜੋ ਅਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਦੋ ਕਾਰਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 4 (ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ.) ਦੁਆਰਾ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਦੇ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 4 (ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ.) ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸਾਲ 2011 ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਕੇ/ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ। ਸਾਲ ਕਿਹਾ।

14. ਮੁੱਢਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਬਦਲਣ/ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਰਥਕਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਠੋਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

15. 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 18 ਅਪ੍ਰੈਲ 2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ:

> "17.8 ਵਿਵਾਦਿਤ ਇਨਾਮਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਕਾਰਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। **ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਪਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਗਿਣਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਰਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਇਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਤ ਰਾਏ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।**
>
> X—X —X —X —X —X
>
> 17.10 ਦੂਜਾ ਕਾਰਕ/ਹਾਲਾਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁੱਢਲੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ/ਅਗਲੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਕੇ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ,

ਏ. ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਬਾਰਾਂਗੋਰ ਜੂਟ ਫੈਕਟਰੀ ਸੀ/ਡਬਲਯੂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਓਂਕਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਟੇਲ - (2005) 13 ਐਸਸੀਸੀ 47

ਬੀ. ਗੌਰੀਸ਼ੰਕਰ ਗੌਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ - (1994) 1 ਐਸਸੀਸੀ 92; ਅਤੇ

ਸੀ. ਹਾਜੀ ਸਈਦ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ - (2001) 9 ਐਸਸੀਸੀ 513.

17.11 ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ **ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਐਲ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਮੁੱਢਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, 1894; ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ/ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਐਕੁਆਇਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲਈ ਧਾਰਾ 32/142 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਲਈ ਤਾਰੀਖ ਬਦਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ/ਬਾਅਦ ਦੀ ਤਾਰੀਖ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤਾਰੀਖ ਬਦਲਣ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓਜ਼ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਹੀਂ; ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰਾ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਪੂਰਨ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਸੀ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਤਾਰੀਖਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਗੁਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਵੇਗਾ।**

17.12 ਸੁਪਰਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਨਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ,

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਸਧਾਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਜੀਬ/ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਗਿਣਨ ਲਈ ਤਾਰੀਖ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। **ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓਜ਼ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਮਿਤੀ ਬਦਲਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੇ ਕਿ ਐਸ.ਐਲ.ਏਜ਼ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਏ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। 1894 ਜਾਂ ਕੇਆਈਏਡੀ ਐਕਟ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਆਂਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦੁਆਰਾ। ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਮੁੱਢਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ/ਬਾਅਦ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਗੁਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਹੀ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।** ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਇਨਾਮਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓਜ਼ ਨੇ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਤਾਰੀਖ ਬਦਲਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇਨਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਹਨ ਜੋ ਵਿਵਾਦਿਤ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

16. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੁੱਢਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਕਤ ਰਾਏ ਨੂੰ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਦੁਆਰਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ 1894 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ, ਕੇਆਈਏਡੀ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ 1894 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਮੁੱਢਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

17. ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ/ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਐਕੁਆਇਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਧਾਰਾ 32/142 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਇਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੀ/ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਖ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤਾਰੀਖ ਬਦਲਣ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ/ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓਜ਼ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

17. ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਐਲਏਓ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਫਟ/ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 32/142 ਅਧੀਨ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਲਈ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ/ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

18. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਚਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

19. ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2022 ਦੀ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 678 (ਐਲਏ-ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ) ਵਜੋਂ ਅੰਤਰ-ਅਦਾਲਤ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

20. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 22 ਨਵੰਬਰ, 2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> "9. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ ਨੂੰ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁੱਢਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬਾਅਦ / ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਖ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਜਾਂ ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਖ 'ਤੇ ਤਾਰੀਖ ਬਦਲਣ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਤਾਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਦੁਆਰਾ ਇਨਾਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਨੇ ਅਜੇ ਕੋਈ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ। ਜੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਐਸਐਲਏਓ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਰਾਖਵੀਂ ਹੈ। ਮੁੱਢਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਾਰੀਖ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਨਾਮ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਕਤ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣਾ ਸੀ। ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੀ/ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਸਿਰਫ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਪਰ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਹੀਂ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

21. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਤਾਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉਠਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਫੈਸਲਾ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

22. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰਿਪੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ।

23. ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਸਐਲਏਓ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਅਤੇ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬਾਅਦ / ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਖ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਤਹਿਤ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੀ/ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ 22 ਨਵੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸੰਖੇਪ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰਡਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

24. ਉਪਰੋਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂਗੇ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

25. ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

26. ਰਾਮ ਚੰਦ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 1894 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਾਲ 1959 ਅਤੇ 1965 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1979-80 ਤੱਕ ਕੋਈ ਇਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ 1894 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਤਹਿਤ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਸਾਲ 1966 ਅਤੇ 1969 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਾਲ 1980/81 ਵਿੱਚ 20 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮਾਰਕੀਟ ਰੇਟ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

> **"14. ... ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ, ਭੂਚਾਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਤ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।** ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਸੋਲੇਟੀਅਮ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। **ਜੇ ਸਾਲ 1966 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 6 ਤਹਿਤ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਖੇਤੀ ਲਈ ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਕੁਆਇਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਤਰਕ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ** ਕਿ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਾਰਾ 6 **ਦੇ ਤਹਿਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ? ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਵਾਧੇ ਕਾਰਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 4 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਮਾਰਕੀਟ ਰੇਟ ਇਨਾਮ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦਰ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।**
>
> (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

27. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਵਾਧੇ ਕਾਰਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, 1894 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (1) ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਮਾਰਕੀਟ ਰੇਟ ਇਨਾਮ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦਰ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਨਜਿੱਠ ਰਹੀ ਸੀ

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"16. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ **ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਚੌਦਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਰੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਫਲਾਤੂਨ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਦੇ** ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ [(1975) 4 ਐਸਸੀਸੀ 285] ਅਤੇ ਰਾਮਜਸ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ **[1993 ਸੁਪ (2) ਐਸਸੀਸੀ 20: ਏਆਈਆਰ 1993 ਐਸਸੀ 852** ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਸਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣੇ ਪਏ ਸਨ। ਕੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੇ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਮਝੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ? **ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਕਰਤੱਵ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 6 ਤਹਿਤ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਐਕੁਆਇਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਾ ਉਠਾ ਕੇ, ਐਕੁਆਇਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਹਤ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ.**

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਭਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਕੁਆਇਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ, ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ, ਬਲਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ?

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

28. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ 1894 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਤਹਿਤ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਐਕੁਆਇਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਾ ਉਠਾ ਕੇ, ਐਕੁਆਇਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਹਤ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

29. ਆਖਰਕਾਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਪੈਰਾ 27 ਵਿੱਚ, ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 23 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 12% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, 1974, ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ, 1894 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

30. **ਹਾਜੀ ਸਈਦ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ 5** ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ "ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ" ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਲੋਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ

---

5 (2001) 9 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 513

ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਧੀਮਰੀ ਪਰਗਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਉਹ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ 15 ਜੂਨ, 1998, ਭਾਵ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ 1894 ਐਲਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (1) ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਮੰਨ ਕੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ 1894 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਸਲ ਤਾਰੀਖ ਭਾਵ 30 ਮਾਰਚ, 1995 ਜਦੋਂ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਸੁਝਾਅ ਆਇਆ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 1894 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (1) ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

31. ਬਾਰਾਂਗੋਰ ਜੂਟ ਫੈਕਟਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਐਕਟ, 1956 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਐਨਐਚ ਐਕਟ") ਦੀ ਧਾਰਾ 3-ਏ ਤਹਿਤ 11 ਜੂਨ 1998 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 7 ਅਪਰੈਲ 2004 ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾੜਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰਿੱਟ-ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਐਕੁਆਇਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵਿਤ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ (ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ 30% ਵੱਧ ਦੀ ਗਣਨਾ) ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਰਾਹੀਂ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਪਹਿਲਾ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਐਕੁਆਇਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਲਈ, ਦੂਜਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਅ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਐਨਐਚਏਆਈ") ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਐਕੁਆਇਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ।

32. ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਨਐਚ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਐਨਐਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3-ਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਐਨਐਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿੱਥੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਰੱਖ-ਰਖਾਅ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਜਾਂ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜ ਮਾਰਗ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਹਰੇਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਨਐਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦੋ ਸਥਾਨਕ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਐਕੁਆਇਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> **"5**. ... ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3-ਏ (1) ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿਖਾ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਹਰੇਕ ਮੰਜ਼ਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟੁਕੜੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਟੁਕੜੇ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਹਿੱਸਾ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਹਿੱਸਾ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਜਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਸਥਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਉਚਿਤ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ.

ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਗੁਆਉਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

33. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਥਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੰਮ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਹ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਲੋੜ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਐਕੁਆਇਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕੀ ਗੁਆਉਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

34. ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

> "14. ... ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਹੁਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਸੀ, ਭਾਵ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ। ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰੱਦ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਨਵਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਰਹੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵਧੇਰੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅੰਤਮ ਸਵਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਰਸਤਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ, ਯਾਨੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਵਾਂਝੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

35. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਹੁਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਸੀ, ਭਾਵ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿਚ ਐਕੁਆਇਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵਧੇਰੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਤਮ ਸਵਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਹਤਰ ਰਸਤਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਵਾਂਝੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਪੈਰਾ 15 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਢਾਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

15. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(ਏ) ਉਜੈਨ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਾਧਿਕਾਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਜੋਹਰੀ [(1992) 1 ਐਸਸੀਸੀ 328]

(ਬੀ) ਗੌਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਗੌਰ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ [(1994) 1 ਐਸਸੀਸੀ 92]

(ਸੀ) ਹਾਜੀ ਸਈਦ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [(2001) 9 ਐਸਸੀਸੀ 513]

ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤਾਰੀਖ ਕੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤਾਰੀਖ ਉਹ ਤਾਰੀਖ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮਿਤੀ 19-2-2003 ਹੈ. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 19-2-2003 ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਨਾ ਪਵੇ। ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 19-2-2003 ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦਸ ਹਫਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਠ ਹਫਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨੂੰ ਐਡਜਸਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। **ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਜ਼ਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਜੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਾਭ, ਜੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।**

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

36. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਦੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਵ 19 ਫਰਵਰੀ 2003।

37. ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਿੰਡ ਸ਼ਿਰਵਾਮੇ, ਤਾਲੁਕਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਠਾਣੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ 6 ਜੂਨ 1964 ਨੂੰ ਉਲਹਾਸ ਖੇਰੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ 1894 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 1981 ਵਿੱਚ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ 14 ਮਈ 1981 ਨੂੰ 1894 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਚਨਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਵੰਚਨਾ ਸਿਰਫ "ਕਾਨੂੰਨ" ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਪੈਰਾ 22 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਨੇ ਇੱਕ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਧਿਕਾਰੀ 1894 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸ ਤਾਰੀਖ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਧਾਰਾ 4 ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ।

38. ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇੱਕ "ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ" ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਹਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਪਨਾਹ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਆਦਿ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਪੱਖੀ ਆਯਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨਵੇਂ ਆਯਾਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

39. ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

40. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ[6] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ:

> "**12.1.** ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 1967 ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ 31 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 31 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਸ਼ੁਦਾ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਧਾਰਾ 31 ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ [ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਬੋਧ ਗੋਪਾਲ ਬੋਸ (1953) 2 ਐਸਸੀਸੀ 688: ਏਆਈਆਰ 1954 ਐਸਸੀ 92], ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।
>
> **12.2.** ਸੰਵਿਧਾਨ (44ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1978 ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ (ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਐਮਆਈਡੀਸੀ (2013) 1 ਐਸਸੀਸੀ 353: (2013) 1 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਈਵੀ) 491] ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ। ਧਾਰਾ 300-ਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਬੇਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਆਰਟੀਕਲ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. [ਕੇ.ਟੀ. ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2011) 9 ਐਸਸੀਸੀ 1: (2011) 4 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਈਵੀ) 414]
>
> **12.3.** ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਡੇਰਿਅਸ ਸ਼ਾਪੁਰ ਚੇਨਾਈ [ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਡੈਰਿਅਸ ਸ਼ਾਪੁਰ ਚੇਨਾਈ (2005) 7 ਐਸਸੀਸੀ 627], ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 634, ਪੈਰਾ 6)
>
> "6. ... ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ,

---

6 2020 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 23: [2020] 1 ਐਸਸੀਆਰ 749: (2020) 2 ਐਸਸੀਸੀ 569

ਰਾਜ ਆਪਣੀ "ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਖੇਤਰ" ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਵਾਜਬ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

12.4. ਐਨ ਪਦਮਮਾ ਬਨਾਮ ਐਸ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੈੱਡੀ [ਐਨ ਪਦਮਮਾ ਬਨਾਮ ਐਸ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੈਡੀ (2008) 15 ਐਸਸੀਸੀ 517] ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 526, ਪੈਰਾ 21)

> “21. ਜੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
>
> (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

12.5. ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਟੈਕ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ [ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਟੈਕ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ (2011) 9 ਐਸਸੀਸੀ 354: (2011) 4 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਈਵੀ) 673] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 379, ਪੈਰਾ 30)

> “30. ਹਰ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਜੈਫਰਸਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। "ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ" ਜੌਨ ਐਡਮਜ਼ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ. ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬੀਜ-ਬਿਸਤਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਚਿੰਤਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ।
>
> (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

12.6. ਜਿਲੂਭਾਈ ਨਾਨਭਾਈ ਖਾਚਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ [ਜਿਲੂਭਾਈ ਨਾਨਭਾਈ ਖਾਚਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, 1995 ਪੂਰਕ (1) ਐਸਸੀਸੀ 596] ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 627, ਪੈਰਾ 48)

"48. ... ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 300-ਏ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੰਚਨਾ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ.

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

12.7. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ, ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 1967 ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ।

12.8. ਰਾਜ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ "ਜ਼ੁਬਾਨੀ" ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਚਣ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਘਾਟ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

12.9. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਐਮਆਈਡੀਸੀ (ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਐਮਆਈਡੀਸੀ (2013) 1 ਐਸਸੀਸੀ 353: (2013) 1 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਈਵੀ) 491] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਮੰਗ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੁਤਬੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

12.10. ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ [ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (2011) 10 ਐਸਸੀਸੀ 404: (2012) 3 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਈਵੀ) 769] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁਣ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਨਾਹ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ, ਸਿਹਤ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਆਦਿ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਬਹੁਪੱਖੀ ਆਯਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

.....

12.13. ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਇੰਨੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗੀ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ। [ਪੀ.ਐਸ. ਸਦਾਸ਼ਿਵਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ (1975) 1 ਐਸਸੀਸੀ 152: 1975 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ ਐਂਡ ਐਸ) 22]"

41. ਅਲਟਰਾ-ਟੈਕ ਸੀਮੈਂਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮਸਤ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ [7] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

''ਡੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

43. ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਬਿਮਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਾਹ, 2024 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 968 ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੱਤ ਗੈਰ-ਸੰਪੂਰਨ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ:

"... 27.

... ਅਜਿਹੇ ਸੱਤ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਗੈਰ-ਸੰਪੂਰਨ ਹਨ। ਇਹ ਹਨ: i) ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ - ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ii) ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ - ਸੁਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, iii) ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ - ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, iv) ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ - ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼, v) **ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਕਰੇ - ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ**

---

7 2024 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 709: [2024] 9 ਐਸਸੀਆਰ 443: 2024 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ 2598

> vi) **ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲਾਉਣਾ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ - ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਅਤੇ** vii) ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਿੱਟਾ - ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ..."
>
> [ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

44. ਰਾਏ ਅਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ (2009) ਵਿੱਚ 12 ਐਸਸੀਸੀ 194; ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਮਹਿੰਦਰ ਗਿਰਜੀ (2010) 15 ਐਸਸੀਸੀ 682 ਅਤੇ ਮਨਸਾਰਾਮ ਬਨਾਮ ਐਸਪੀ ਪਾਠਕ (1984) 1 ਐਸਸੀਸੀ 125, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ।

45. 1894 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 (4) ਤਹਿਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਾ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਧਾਰਾ 17 (4) ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਧਾਰਾ 5ਏ ਤਹਿਤ ਐਕੁਆਇਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਹ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਰਾਜ 'ਤੇ ਇਹ ਸਖ਼ਤ ਫਰਜ਼ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਵਾਜਬ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ। ਕੋਲਕਾਤਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਸੱਤ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਕਰਤੱਵ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਵਾਰਡ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ 3,05,31,095/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੇ ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

46. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਨੀਧਰ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਡੀ) ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, 2024 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 932 ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (2011) 10 ਐਸਸੀਸੀ 404 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ

ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਹੋਲਡਰ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਆਈ.ਡੀ.ਸੀ (2013) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ 353 ਕਿ ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਖਾੜ ਸੁੱਟਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ/ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।

47. ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਇਹ ਕੁਕਰੇਜਾ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, 2024 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 2547 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜਾਂ ਬੇਨਤੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੁਰੰਤ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਗੁਆਉਣ ਵਾਲੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ।

48. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਕਮ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਰਾਜ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੇਏਐਲ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਰਮਿਆਨ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪੱਤਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਖੋਹਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਧਾਰਾ 300 ਏ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

49. ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉੱਘੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੇਠ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,

ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੇ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ/ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

50. ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਏਐਲ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਗਰੀਬ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਸ ਨੂੰ ਜੇਏਐਲ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

42. ਸੰਵਿਧਾਨ (44ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1978 ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

43. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਬੇਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

44. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇਵੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੁਤਬੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

45. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਲਟਰਾ-ਟੈਕ ਸੀਮੈਂਟ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਕਮ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਖੋਹਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

46. ਅਲਟਰਾ-ਟੈਕ ਸੀਮੈਂਟ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉੱਘੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ/ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

47. ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੈੱਡੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਿਪਟੀ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਯੂਨਿਟ 2, ਐਲਐਮਡੀ ਕਰੀਮਨਗਰ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼,[8] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

> "12. ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹੈ. ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 1977 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਦਹਾਕਾ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਰਿਮਾਂਡ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੌਰ। ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲਣ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦੇਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਖਰਕਾਰ ਪੈਸਾ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਪੈਸਾ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ. ਦਾਅਵੇਦਾਰ 1977 ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਾਲ ਜੋ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਸਨ ਉਹ 1988 ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸ਼ਾਇਦ, ਇਸ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ. ਇਹ ਇੱਕ ਆਮ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਕਿ ਰੁਪਏ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਧਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਨਾਲ, ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਕਰਸ਼ਣ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗਤਾ ਗੁਆ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਦੇਰੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਸੁੱਕਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਬੱਚਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਸਕਾਰ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਕੀਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਅਪੀਲ ਸ਼ਕਤੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

---

8 1988 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 265: [1988] ਪੂਰਕ 2 ਐਸਸੀਆਰ 853: (1988) 4 ਐਸਸੀਸੀ 163

ਇਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਘਾਟ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਰਿਮਾਂਡ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਮੂਲੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅੰਤਰਿਮ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

48. ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਗਭਗ 22 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਜਾਇਜ਼ ਬਕਾਏ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੈਸਾ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਪੈਸਾ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਇਸ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ੨੦੦੩ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਾਲ ਜੋ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਸਨ ਉਹ ੨੦੨੫ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਨਾਮ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵੰਡ ਤੁਰੰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

49. ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ 22 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੜਕਾਉਣੇ ਪਏ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ 22 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਪਲਾਟ ਖਰੀਦੇ ਸਨ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਹ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁਣ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

50. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਰਾਜ/ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਸਤ ਰਵੱਈਏ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ।

51. ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਨੂੰ ਐਸਐਲਏਓ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਲ 2011 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣਾ।

52. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ ਐਸਐਲਏਓ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32/142 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਖਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਤਹਿਤ ਸੰਪੂਰਨ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਵੀ ਅਤਿ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ।

53. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

54. ਜੇ ਸਾਲ 2003 ਤੱਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।

55. ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ/ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ 2003 ਤੋਂ 2019 ਤੱਕ ਡੂੰਘੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਸਐਲਏਓ ਕੋਲ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਸਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ ਨੂੰ 2011 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

56. ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੈ। ਜੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ/ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ ਕੋਲ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ 2013 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਐਕੁਆਇਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਖਰਚਾ ਆਵੇਗਾ।

57. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਸਐਲਏਓ ਨੂੰ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2019 ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਜੋ 1894 ਦੇ ਐਲਏ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ/ਦਲੀਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਉਹ ਐਸਐਲਏਓ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਨ ਤੋਂ ਇੰਨੇ ਦੁਖੀ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ, ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

58. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਅਤੇ 7 ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੱਡੇ ਵਾਧੂ ਖਰਚੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਅਤੇ 7 ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ-ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਫਡਬਲਯੂਏ ਅਤੇ / ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਅਤੇ 7, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਝਗੜੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣਗੇ।

59. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

(i) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ 2022 ਦੀ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 678 (ਐਲਏ-ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ) ਵਿੱਚ 22 ਨਵੰਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(ii) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 2021 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 1627 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ;

(iii) ਐਸ.ਐਲ.ਏ.ਓ. ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2019 ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਇਨਾਮ ਪਾਸ ਕਰੇਗਾ;

(iv) ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ;

(v) ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ, ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹਨ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹਿਣਗੇ; ਅਤੇ

(vi) ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਐਸਐਲਏਓ ਦੁਆਰਾ ਇਨਾਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਬਾਰੇ ਰਾਜ/ਕੇਆਈਏਡੀਬੀ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਅਤੇ 7 ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਜ਼ਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਅਤੇ 7 ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ ਜੇ ਉਹ ਐਸਐਲਏਓ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹਨ।

60. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਰਲੇਖ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016